

Roman Nir

Rękopisy prawnicze Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 21/3-4, 217-235

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**RĘKOPISY PRAWNICZE BIBLIOTEKI SEMINARIUM
DUCHOWNEGO W PELPLINIE**

Treść. 1. Historia biblioteki. 2. Dział rękopisów. 3. Katalog rękopisów.

1. Historia biblioteki

Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie powstała w połowie XIX wieku po kasacie i przeniesieniu stolicy biskupiej z Chełmży do Pelplina w 1824 roku. Wyrosła głównie na zbiorach pelplińskich cystersów, przejmując również w 1828 roku bibliotekę seminaryjną z Chełmna i w 1862 roku bibliotekę kapitułną z Chełmży. Biblioteka posiada po cystersach pierwsze wydania klasyków greckich i łacińskich, zbiory Ojców Kościoła, wybitniejszych prawników i historyków. Po kasacie klasztorów weszły do niej resztki księgozbiorów okolicznych zakonów, jak bernardynów z Lubawy, cystersów z Oliwy, benedyktynów z Zarnowca, kapucynów z Zamartego, jezuitów z Grudziądza, misjonarzy z Chełmna, reformatów z Łąk, Podgórza, Wejherowa, kartuzów z Kartuz. Z biegiem lat Biblioteka powiększyła swoje zbiory z darowizn księży, jak ks. Antoniego Kasprowicza, ks. Więckiewicza, ks. Zbikowskiego. W r. 1863 otrzymała książki z biblioteki parafianej w Radzynie.

Uporządkowaniem i opracowaniem biblioteki zajął się jej pierwszy bibliotekarz ks. lic. Jan Hasse w l. 1849—1852. Książki zostały opracowane w poszczególnych działach, otrzymały sygnatury i wpisane w 8 tomowy katalog. Biblioteka posiadała następujące działy: 1. Pismo św., egzegeza, hermeneutyka; 2. Encyklopedie, patrystyka, pedagogika, 3. Liturgia, ascetyka; 4. Fiozofia, filologia, matematyka, fizyka, przyroda; 5. Historia Kościoła; 6. Kaznodziejstwo, medycyna, teologia pastoralna; 7. Teologia moralna, dogmatyczna; 8. Prawo kanoniczne, cywilne, polskie. Katalog swym zasięgiem objął inkunabuły i stare druki, pozostały nie opracowane inne zbiory. Liczyła wówczas 9 789 tomów.

Katalog z 1928 roku zawierał około 22 000 woluminów w tym 300 inkunabułów, 630 rękopisów i 1000 broszur. W 1935 roku zastąpiono stare katalogi książkowe, nowymi katalogami kartkowymi, alfabetycznym i działowym. W okresie międzywojennym reorganizację Biblioteki zapoczątkował wielki bibliofil ks. bp Stanisław Okoniewski. W okresie międzywojennym z tzw. wielkiej biblioteki wyodrębniono bibliotekę polską składającą się wyłącznie z literatury i czasopism w j. polskim. Na krótko przed wybuchem wojny K. Piekarski opracował

polonica XVI-wieczne. Jednak opracowanie zabrane do Warszawy spłonęło w czasie powstania.

W czasie okupacji Biblioteka poniosła olbrzymie straty. Niemcy wywieźli do różnych miast Rzeszy najcenniejsze komplety z działów encyklopedii, bibliografii, teologii, patrystyki, filozofii, historii, zabrali wszystkie wydawnictwa źródłowe i kodeksy dyplomatyczne, a na miejscu zniszczyli około 10 000 wol.

Po zakończeniu okupacji dyrektor ks. dr Antoni Liedtke rozpoczął zmusną akcję rewindykacji zbiorów, w wyniku czego udało się odzyskać połowę przedwojennych zbiorów. W r. 1947 w wyniku pożaru gmachu Seminarium, spalonych zostało 1500 wol. Od 1955 r. systematyczne opracowanie zbiorów Biblioteki prowadzi kustosz ks. mgr Alojzy K o w a ł k o w s k i. Obecnie Biblioteka liczy około 70 000 wol. oraz około 600 tytułów czasopism. Posiada 640 rękopisów, 659 inkunabułów i jedyny w Polsce egzemplarz 42-wierszowej Biblii Gutenberga w dwóch tomach oraz 6-tomową tabulaturnę organową pelplińskich cystersów z XVI—XVII w. Księgozbiór Biblioteki ma charakter teologiczny, prawniczy i historyczny.

2. Dział rękopisów

Biblioteka posiada 640 tomów rękopisów, które niejednokrotnie posiadają od kilku do kilkunastu traktatów. Najcenniejszymi są niewątpliwie rękopisy średniowieczne, których jest około 300 tomów. Jest to najbogatszy zbiór rękopisów średniowiecznych z bibliotek kościelnych w Polsce. Dla porównania podam, że Biblioteka Jasnogórska posiada 70 kodeksów, Biblioteka OO. Dominikanów w Krakowie 45, Biblioteka Kapitułna w Kielcach 37, Biblioteka PP. Norbertanek w Imbramowicach 10, w innych bibliotekach liczba kodeksów nie przekracza 20 tomów. Rękopisy średniowieczne posiadają misternie wykonane inicjały figuralne i ornamentalne, często wielokolorowe miniatury z przewagą złota. Na uwagę zasługują bogate oprawy pergaminowe i skórzanne tych rękopisów. Świadczą one o wielkiej trosce zakonów szczególnie cystersów o te księgi. Większość z nich do dziś zachowało swą świeżość i bogactwo.

Zbiór rękopisów w całości nie był dotychczas opracowany. Pierwszym częściowym opracowaniem było zmikrofilmowanie przez Bibliotekę Narodową najcenniejszych rękopisów średniowiecznych. Do tego został opracowany katalog przez Władysława Seńko pt. *Rękopisy Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie*. Warszawa 1969. Katalog mikrofilmów nr 14. s. 99. Katalog informuje o traktatach zawartych w wybranych rękopisach — rzecz bardzo cenna, choć posiadająca wiele błędów.

Obecne opracowanie obejmuje tylko informacje o traktatach prawnych znajdujących się w rękopisach Biblioteki. Biblioteka Pelpliń-

ska posiada 96 rękopisów prawnych z tego 19 z XIV w., 37 z XV w., 4 z XVI w., 17 z XVII w. i 19 z XVIII w. Jak wynika ze statystyki, połowa to średniowieczne traktaty. Przebadanie tych rękopisów przez historyków prawa niewątpliwie przyczyni się do poznania historii nauki i literatury prawa kanonicznego w Polsce i w tym m. in. leży celowość opublikowania katalogu rękopisów prawnych.

Rękopisy prawne Biblioteki Seminarium Duchownego w Pelplinie zostały opracowane według: *Wytyczne opracowania rękopisów w bibliotekach polskich*. Wrocław 1955. Nie wszystkie jednak elementy udało się uchwycić w kodeksach.

3. Katalog rękopisów

- 102 Mf. 19882
1. Łac. 1307. Perg. 23,5×15,5. K. II+99. Opr. perg.
Libellus statutorum cisterciensis ordinis novae observantiae. De uniformitate ordinis. K. 1—3.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a pergaminowa
- 102 Mf. 19882
2. Łac. 1307. Perg. 23,5×15,5. K. II+99. Opr. perg.
Novellae deffinitionum capituli generalis. K. 74—99.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a pergaminowa.
- 53 (102) Mf. 18934
3. Łac. 1330. Perg. 32×21,5. K. XII+230. Opr. perg.
 Johannes de Monte Carmelo: *De prima regula sociis religionis Christiani*. K. 201—208.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a pergaminowa.
- 53 (102) Mf. 18934
4. Łac. 1330. Perg. 32,5×21,5. K. XII+230. Opr. perg.
Quaestio disputata. „Deinde erat quaestio respiciens hominem quantum ad forum exterius exercendum iusticie et erat, utrum iudex debeat iudicare vel condemnare secundum allegata vel secundum conscienciam”. K. 198—201.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a pergaminowa.
- 178 (221) Mf. 18328
5. Łac. 1394. Papier perg. 22,5×14,5. K. 170. Opr. perg.
 Arnustus Pragensis: *Statuta synodalia*. K. 1—50.

- Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski obciążnięte pergaminem. 178 (221) Mf. 18328
6. Łac. 1394. Papier. perg. 22,5×14,5. K. 170. Opr. perg.
Varii canones ex iure canonico. K. 134—138.
- Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa pergaminowa. 74 (151) Mf. 19080
7. Łac. XIV. Perg. 28,5×20. K. 113. Opr. perg.
Bartholomaeus Brixienensis: *Summula quaestionum de iure. Ad honorem omnipotentis Dei et ecclesiae Romanae cui presidet Gregorius IX et ad utilitatem Bononiae et alibi studentium ego Bartholomeus*. K. 60—109.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa pergaminowa. 74 (151) Mf. 19080
8. Łac. XIV. Perg. 28,5×20. K. 113. Opr. perg.
Bartholomaeus Brixienensis: *Notabilia de iure canonico*. K. 109—113.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa pergaminowa. 76 (159) Mf. 19920
9. Łac. XIV w. Perg. 27,5×20,5. K. 216. Opr. perg.
Bernardus Compostellanus: *Casus decretalium libri V*. „In nomine domini Iesu Christi et summe et individue Trinitatis et beate virginis Marie incipiunt casus Bernardi super decretalibus compositi. Rex pacificus. Premissa salutatione sic pono casum”. K. 1—195.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa pergaminowa. 76 (159) Mf. 19920
10. Łac. XIV. Perg. 27,5×20,5. K. 216. Opr. perg.
Casus constitutionum de septimi libri decretalibus. K. 210—216.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa pergaminowa. 76 (159) Mf. 19920
11. Łac. XIV. Perg. 27,5×20,5. K. 216. Opr. perg.
Johannes de Dorina Petra: *Casus breves super sextum librum decretalium*. K. 196—209.
Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały kolorowe.

Oprawa pergaminowa.

74 (151) Mf. 19080

12. Łac. XIV. Perg. 28,5×20. K. 113. Opr. perg.
 1) Nicolaus de Anesiato: *Expositio super Decretales Gregorii*. „*Sicut spiritualia et corporalia differunt*”. K. 1—44.
 2) Nicolaus de Anesiato: *Tabula super regulas Clementinarum*. „*Abatisse si debeant benedici*”. K. 45—78.
 3) Nicolaus de Anesiato: *Tabula super librum Decretorum*. „*Salvatoris gratia misericorditer adiuvente postquam super decretales fiunt per me fratrem Nicolaum predicatorum ordinis*”. K. 48—54.
 4) Nicolaus de Anesiato: *Tabula vocabulorum difficultum cententorum in corpore iuris*. „*Consequenter quia in aliquibus premissis capitulis sive titulis nonnulla reperiuntur*”. K. 54—69.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
 Oprawa pergaminowa.
 151 (229) Mf. 19927
13. Łac. XIV. Perg. 17,5×12. K. II+181. Opr. perg.
 Tancretus Bononiensis: *Ordinis iudiciarum libri quattuor*. „*Assiduis postulacionibus socii mei carissimi iam dudum inducere*”.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa pergaminowa.
 232 (627)
14. Łac. XIV. Perg. 22×15. K. 26. Opr. perg.
Titulis Corporis Iuris Iustiniani.
 Pismo 1 ręki, bardzo zniszczone.
 Oprawa pergaminowa zniszczona.
 232 (627)
15. Łac. XIV. Perg. 22×15. K. 97. Opr. perg.
Tituli et capitula quinque librorum Decretalium Gregorii IX.
 Pismo 1 ręki, bardzo zniszczone.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa pergaminowa uszkodzona.
 229 (453) Mf. 19933
16. Łac. XIV/XV. Perg. 21×15. K. 268. Opr. perg.
 Arnestus Pragensis: *Statuta synodalia*. K. 72—105.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski obciążone pergaminem.
17. Łac. XIV/XV. Perg. 31×15. K. 268. Opr. perg. 229 (453) Mf. 19933
[De iudiciis et de processu iudiciali]. K. 254—256.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.

- O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 110 (239) Mf. 19880
18. Łac. XIV. Perg. 20×14,5. K. 210. Opr. perg.
 Godefridus de Tramo: *Summa de iure canonico*. „Glossarum diversitas intelligentiam textus nonnumquam obtenebrat”.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 256 (73)
19. Łac. XIV Perg. 31,5×21,5. K. 110. Opr. perg.
Resolutiones dubiorum. K. 77—86.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 49 (92)
20. Łac. 1403. Perg. 30,5×21,5. K. 227. Opr. perg.
Commentarium ad Decretum Gratiani. K. 1—104.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 49 (92)
21. Łac. 1403. Perg. 30,5×21,5. K. 227. Opr. perg.
 Joannes Andreas: *Casus supra quinque primos libros decretalium*. K. 105—200.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 49 (92)
22. Łac. 1403. Perg. 30,5×21,5. K. 227. Opr. perg.
Casus abbreviati supra Clementinam. K. 200—206.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 49 (92)
23. Łac. 1403. Perg. 30,5×21,5. K. 227. Opr. perg.
Liber sextus [decretalium].
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem. 49 (92)
24. Łac. 1403. Perg. 30,5×21,5. K. 227. Opr. perg.
Regulae iuris Libri Sexti.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 O p r a w a: deski obciążnięte pergaminem.

25. Łac. 1409. Perg. 30,5×21. K. 158. Opr. sk.
Paulus Vladimiri?: *Speculum aureum de titulis beneficiorum ecclesiasticorum*. K. 89—112.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały wykonane czarnym, czerwonym i żółtym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięta skórą, brzegi złożone.
222 (266) Mf. 19939
26. Łac. 1428. Perg. 21,5×15,5. K. 321. Opr. sk.
Nicolaus de Anesiato: *Tabulae decretalium secundum ordinem alphabeti*. K. 1—146.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach.
222 (266) Mf. 19939
27. Łac. 1428. Perg. 21,5×15,5. K. 321. Opr. sk.
Nicolaus de Anesiato: *Tractatus de libro decretorum*. K. 146—155.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach.
220 (286) Mf. 19084
28. Łac. 1448. Perg. 20,5×14,5. K. 297. Opr. sk.
Johannes de Lignano: *Tractatus de pluralitate beneficiorum*. „*Revocatur in dubium quottidianum numquid de iure communi possit quis habere duo beneficia*”. K. 283—291.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach z XVIII w.
170 (301) Mf. 19922
29. Łac. 1458. Perg. 22×15. K. 343. Opr. sk.
Johannes Gerson: *Regula super liber florum sancti Hieronimi ecclesie doctoris eximii*. K. 124—181.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach.
251 (63)
30. Łac. 1476. Perg. 29,5×21,5. K. 160. Opr. perg.
Summa Pisana completa per manus Henrici Cepulka.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Scriptor: Henricus Cepulka.
Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.

- Oprawa pergaminowa. 266 (111)
31. Łac. XV. Perg. 30×21,5. K. 310. Opr. sk.
 Boguslaus Pragensis: *Lectura super secundo libro Decretalium*.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały wykonane czarnym, czerwonym i żółtym atramentem.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z ornamentami, okucia mosiężne.
 153 (343)
32. Łac. XV. Perg. 18,5×12. K. 99. Opr. sk.
Brocada magistri Damasi correpta a magistro Bartholomeo Brixiensi. K. 76—99.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, pozostałości po klamrach, nieco zniszczona.
 127 (387)
33. Łac. XV. Perg. 20×15. K. 186. Opr. sk.
Canones. K. 183—186.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.
 229 (453) Mf. 19933
34. Łac. XV. Perg. 21×15. K. 268. Opr. sk.
Casus papales et episcopales. „Sciendum est breviter pro quibusdam culpis sive casibus”. K. 109—111.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.
 248 (59)
35. Łac. XV. Perg. 29,5×21. K. 171. Opr. sk.
 Guilielmus Gorlures: *Conclusiones sive determinationes*.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.
 205 (128)
36. Łac. XV. Perg. 30,5×22. K. 335. Opr. sk.
 Henricus Bohic: *Distinctiones tertii libri Decretalium*.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne.
 263 (104)
37. Łac. XV. Perg. K. 131. 30,5×22,5. Opr. sk.
Processus iudiciarius. K. 63—131.
 Pismo 1 ręki, staranne.

- Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach w XVIII w. 191 (112)
38. Łac. XV. Perg. 30×21,5. K. 155. Opr. sk.
Registrum in iure canonico.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w. 153 (343)
39. Łac. XV. Perg. 18,5×12. K. 75. Opr. sk.
Summa titulorum novarum decretalium a magistro B. composita.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w. 152 (236)
40. Łac. XV. Perg. 16,2×11. K. 241. Opr. sk.
Tabula quaedam super decretales. K. 161—241.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą. 230 (345) Mf. 19923
41. Łac. XV. Perg. 22,5×14,5. K. 134. Opr. sk.
Anselmus: *Regula.* K. 130—134.
Pismo 1 ręki, zniszczone.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, pozostałości po klamrach.
42. Łac. XV. Perg. 21×15. K. 268. Opr. sk.
Basiliius Magnus: *Monita ad monachos.* „Audi fili mi admonitionem patris tui”. K. 134—142.
Pismo 1 ręki, staranne, ornamentacja roślinna.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach. 596 (432)
43. Łac. XV. Perg. 16,3×10. K. 79. Opr. sk.
Basiliius Caesarensis: *Liber de institutis monachorum.*
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Iluminacje i inicjały wykonane czerwonym, czarnym i żółtym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, brzeży złożone.
Proweniencja: Liber B.M.V. in Pelplin S.O. Cister. 599 (546)
44. Łac. XV. Perg. 16,5×10,5. K. 58. Opr. sk.

- Benedictus: *Regula*.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały wykonane czarnym, czerwonym i żółtym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, klamry z XVII w.
Proweniencja: Liber BMV in Pelplin.
175 (65)
45. Łac. XV. Perg. 30,5×21,5. K. 206. Opr. sk.
Augustinus: *Regula fratrum eremitarum*. K. 179—206.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały wykonane czerwonym, czarnym i zielonym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, wyciśnięta ornamentacja linearna z XVII w.
Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
98 (206) Mf. 19871
46. Łac. XV. Perg. 24×17. K. 122. Opr. sk.
Benedictus abbas. *Regula*. K. 44.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały wykonane czarnym, czerwonym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w.
Proweniencja: Liber BMV in Pelplin.
98 (206) Mf. 19871
47. Łac. XV. Perg. 23×16,5. K. 122. Opr. sk.
Liber usuum Ordinis Cisterciensis. Rubricella. „Per adventum dominicis diebus utraque missa est de dominica”.
Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
Inicjały wykonane czerwonym, czarnym atramentem.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w.
Proweniencja: Liber BMV in Pelplin.
219 (285) Mf. 19083
48. Łac. XV. Perg. 20,5×15,5. K. 295. Opr. sk.
Jacobus de Paradiso: *Tractatus ad Carthusien. de eorum statu, fine atque excellentia*. K. 88—105.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVIII w.
Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
219 (285) Mf. 19083
49. Łac. XV. Perg. 20,5×15,5. K. 295. Opr. sk.
Jacobus de Paradiso: *Tractatus de causis devotionis religiosorum et de remediis eius et qualitate suscipiendorum ad sanctam religionem*. K. 72—88.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVIII w.
Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.

50. Łac. XV. Perg. 31,5×21,5. K. 87. Opr. sk.
Tractatus de prerogativis specialibus S.O. Carthusiensium.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
 Oprawa: deski obciągnięte skórą z XVII w.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
 229 (453) Mf. 19933
51. Łac. XV. Perg. 21×15. K. 268. Opr. sk.
 Johannes Cassianus: *De receptione noviciorum. Excerpta ex quarto libro Renuntiationum.* K. 145—147.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe, ornamentacja linearna.
 Oprawa: deski obciągnięte skórą, okucia mosiężne, pozostałości po klamrach.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
 256 (76)
52. Łac. XV. Perg. 31,5×21,5. K. 76. Opr. sk.
 Johannes de Indagine: *Tractatus super statuta eadem nec non approbatione confirmatione et commendatione S.O. Carthusiensium.*
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski obciągnięte tłoczoną skórą z XVII w.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
 257 (77)
53. Łac. XV. Perg. 29×21,5. K. 185. Opr. sk.
 Johannes de Indagine: *Tractatus super statuta S.O. Cartus.* K. 135—185.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia, klamry, ornamentacja linearna z XVII w.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V.
 155 (226)
54. Łac. XV. Perg. 23×14,5. K. 83. Opr. sk.
Liber secundus privilegiorum monasterii [Pelplin].
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Iluminacje różnokolorowe, ornamentacja roślinna.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, 2 klamry.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
 256 (76)
55. Łac. XV. Perg. 31,5×21,5. K. 49. Opr. perg.
Statuta antiqua domus Paradisi Mariae. K. 42—49.
 Pismo 1 ręki, staranne, kursywa gotycka.
 Inicjały wykonane czarnym, czerwonym i zielonym atramentem.

- Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, klamry.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi BMV. 251 (76)
56. Łac. XV. Perg. 31×21,5. K. 144. Opr. sk.
Statuta antiqua. Sac. Ord. Carthusiensi.
 Pismo 1 ręki, kursywa gotycka.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, okucia mosiężne, ornamentacja linearna.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi BMV. 248 (59)
57. Łac. XVI. Perg. 29,5×21. K. 228. Opr. sk.
Casus summarii decretorum. K. 72—228.
 Pismo 1 ręki, kursywa gotycka.
 Inicjały wykonane czarnym, czerwonym i żółtym atramentem.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w. 548 (367)
58. Łac. XVI. Perg. 20×17. K. 126. Opr. sk.
Explicatio triplicis cognationis et affinitatis. K. 115—126.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w. 257 (77)
59. Łac. 1504. Papier. 29×21,5. K. 206. Opr. sk.
Ordinationes capituli generali ab anno 1410 quo Ordo Carthusiensium post diuturnum schisma sub uno pastore reunitus est, usque ad annum 1504. K. 186—206.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi B.M.V. 257 (77)
60. Łac. XVI. Papier. 29×21,5. K. II+134. Opr. sk.
Statuta sive consuetudines Ordinis Carthusiensium.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVII w.
 Proweniencja: Cartusia Paradisi BMV. 341 (336)
61. Łac. 1601. Papier. 19,5×14. K. 130. Opr. sk.
Tractatus de censuris ecclesiae. K. 111—130.
 Pismo: 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVIII w.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.

- 370 (503)
62. Łac. 1615. Papier. 20×15,5. K. 322. Opr. sk.
Tractatus de beneficiis ecclesiasticis. K. 241—322.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę z XVIII w.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
- 355 (441)
63. Łac. 1623. Papier. 20×16. K. 100. Opr. sk.
Bernardus Cassiensis: Glossa super regulam S. Benedicti.
 Pismo 1 ręki, początek zniszczony przez grzyb.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę, okucia mosiężne z XVIII w.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
- 318 (181)
64. Łac. 1668. Papier. 33×20,5. K. 49. Opr. sk.
Monita et resolutiones conventus generalis habiti anno 1668 circa missiones. K. 46—47.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę, okucia mosiężne.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
- 318 (181)
65. Łac. 1668. Papier. 33×20,5. K. 49. Opr. sk.
Monita et resolutiones conventus generalis habiti anno 1668 circa seminarium. K. 47—48.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę, okucia mosiężne.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
- 406 (401)
66. Łac. 1685. Papier. 20,5×16. K. 484. Opr. sk.
Iuris Culmensis libri V.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę, okucia mosiężne, kłamry.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną.
- 317 (173)
67. Łac. XVII. Papier. 33,5×25. K. 282. Opr. sk.
Decreta conventum generalium epistolae Rev. Generalis et epistolae a Rev. Dom. Visitatoris Congregationis Missionis. Nec non monita quaedam ad functiones Poloniae Congregationes.
 Pismo 1 ręki, staranne.

- Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 321 (177)
68. Łac. XVII. Papier. 33,5×20. K. 321. Opr. sk.
Decreta ministrorum provincialium S. Francisci regularis observantiae provinciae maioris Poloniae Sanctae Mariae Angelorum, item decreta ministrorum generalium commissariorum et visitorum generalium.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 596 (432)
69. Łac. XVII. Papier. 16,3×10. K. 82. Opr. sk.
Excerpta ex definitionibus Sacri Ordinis Cisterciensis.
 K. 76—82.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 390 (448)
70. Łac. XVII. Papier. 19×15. K. 178. Opr. sk.
Exempla sive copiae variarum litterarum et formularum ad res gestas saeculi XVII monasteriorum Ordinis Cisterciensis Provinciae Poloniae pertinentium.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę, brzegi złocone.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną. 302 (170)
71. Łac. XVII. Papier. 30,5×18,5. K. VIII+188. Opr. sk.
Liber privilegiorum monasterii Pelpliniensi.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną. 423 (605)
72. Łac. XVII. Papier. 21,5×17,5. K. III+49. Opr. sk.
Privilegia Cartusiensium copia codicis pergamenei.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 318 (181)
73. Łac. XVII. Papier 33×20,5. K. 45. Opr. sk.
Regulae superioris particularis seu localis.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.

- Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 599 (546)
74. Łac. XVII. Papier. 16,5×10,5. K. 105. Opr. sk.
Statuta Provinciae Poloniae Ordinis Cisterciensis.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe, ornamentacja roślinna.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 582 (436)
75. Łac. XVII. Papier 16,2×10. K. 121. Opr. sk.
Summaria constitutionum et privilegiorum Ordinis Cisterciensis.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciągnięte w skórę.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 473 (506)
76. Łac. XVII. Papier 19×16. K. 298. Opr. sk.
Exegesis canonistica in V librum decretalium Gregorii IX.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deska dębowa obciągnięta skórą, na brzegach złocenia, kłamy.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister. 620 (555)
77. Łac. XVII. Papier 17,5×10,5. K. 242. Opr. sk.
Exempla variarum facultatum, commissionum dispensationum, praesentationum, supplicationum, testimoniorum etc.
 Pismo kilku rąk, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deska dębowa obciągnięta skórą, pozostałości po kłamarach.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.
 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie — ręką współczesną. 457 (484)
78. Łac. 1702. Papier. 19,5×15,5. K. 133. Opr. sk.
Tractatus de censuris allisque poenis ecclesiasticis. K. 87—133.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deska dębowa obciągnięta skórą.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.
 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną. 466 (338)
79. Łac. 1715. Papier. 22,5×17. K. 172. Opr. sk.
 Dominicus Bzonowski: *Tractatus simmulisticus de legibus.*

- K. 145—172.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deska obciągnięta ciemną skórą, współczesna.
Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, 1850 r.
478 (486)
80. Łac. 1717/1718. Papier 19×16,5. K. 198. Opr. sk.
Johannes Preuschoff: *Explanatio libri 4-ti Decretalium. Brunsbergae 1717/1718.*
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deska obciągnięta ciemną skórą, współczesna.
Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, 1851 r.
604 (608)
81. Łac. 1721. Papier. 15,5×9,5. K. 78. Opr. sk.
Regula universalissima varias perfectiones ac religiosas observationes complectens.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deska obciągnięta ciemną skórą, współczesna.
Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, 1849 r.
494 (322)
82. Łac. 1727. Papier. 19,5×16. K. 264. Opr. sk.
Iurisprudentia ex temporalis succincto regulis iuris, et quaestionum iuridiciarum appertu instructa. K. 246—264.
Pismo wielu rąk, staranne.
Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą, współczesna.
Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.
494 (322)
83. Łac. 1727. Papier. 19,5×16. K. 280. Opr. sk.
Adalbertus Micinski: *In quatuor institutionum iuris canonici libros commentarius.* K. 137—221.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski obciągnięte ciemną skórą.
Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.
496 (322)
84. Łac. 1727. Papier. 19,5×16. K. 135. Opr. sk.
Commentarius in institutionum imperialium divi Iustiniani imperatoris.
Pismo 1 ręki, staranne.
Inicjały kolorowe.
Oprawa: deski obciągnięte skórą, zniszczona.

- Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 494 (322)
85. Łac. 1727. Papier 19,5×16. K. 280. Opr. sk.
In panopoliam iudiciale[m] varias canonici iuris et civilis continentem regulas commentarius. K. 224—245.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski obciążone ciemną skórą.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 494 (322)
86. Łac. 1727. Papier. 19,5×16. K. 280. Opr. sk.
In regulas iuris civilis commentarius. K. 266—280.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski obciążone ciemną skórą.
 Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister. 504 (553)
87. Łac. 1742. Papier. 20,3×17. K. 180. Opr. sk.
 Stanislaus Gruhuwałt: *Ius canonicum ad quinque libros divi Gregorii IX. Brunsbergae 1742.*
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciążone w ciemną skórę, ornamentacja roślinna.
 Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.
 2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, 1851 r. 507 (540)
88. Łac. 1743. Papier. 18,5×15. K. 350. Opr. sk.
Regula iuris in 6-to Bonifacii VIII et axiomata iuris. K. 344—350.
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały kolorowe.
 Oprawa: deski dębowe obciążone skórą, ornamentacja roślinna.
 Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną. 519 (597)
89. Łac. 1753. Papier. 19,5×16. K. 84. Opr. sk.
 Kilianus Kriger: *Liber quartus decretalium Gregorii IX et sponsalibus et matrimonio.*
 Pismo 1 ręki, staranne.
 Inicjały wykonane czerwonym, czarnym i żółtym atramentem.
 Oprawa: deski dębowe obciążone skórą z XVIII w.
 Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną. 519 (597)
90. Łac. 1756/1757. Papier. 19,5×16. K. 70. Opr. sk.
 Stephanus Opitz: *Tractatus canonico-iuridicus in librum III*

decretalium Gregorii IX de clero saeculari et spirituali. Mogilla 1756/57.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały wykonane czarnym i czerwonym atramentem.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVIII w.

Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.

2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną.

520 (599)

91. Łac. 1757/1758. Papier 20×17. K. 97. Opr. sk.

Stephanus Opitz: Liber quartus decretalium Gregorii IX de sponsalibus et matrimonio.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały wykonane czarnym i czerwonym atramentem.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą z XVIII w.

Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.

2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną.

92. Łac. 1761. Papier. 24×19. K. 469. Opr. sk.

Ius canonicum iuxta titulos quinque librorum decretalium Gregorii Noni Pontifici Maximi.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały kolorowe.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.

537 (371)

93. Łac. 1776/1777. Papier. 21,5×17,5. K. 42. Opr. sk.

Zólkiewski: *Institutiones iuris canonici ad librum secundum decretalium Gregorii IX*. Schottlandia et Gedanum 1776/1777.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały kolorowe.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.

Proweniencja: O. Cister. Oliva.

316 (178)

94. Łac. 1641—1798. Papier. 34×20. K. 21. Opr. sk.

Bullae et brevia summis pontificibus in favorem Congregationis Missionis edita a. 1641—1798.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały kolorowe.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.

Proweniencja: Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie — ręką współczesną.

95. Łac. XVIII. Papier. 30,5×19,5. K. 250. Opr. sk.

Privilegia perpetua ex parte conventus Pelplinensis.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały wykonane czarnym, czerwonym atramentem.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.
Proweniencja: Liber BMV in Pelplin O. Cister.

309 (167)

96. Lac. XVIII. Papier. 32,5×20. K. 273. Opr. sk.

Memoriale.

Pismo 1 ręki, staranne.

Inicjały kolorowe.

Oprawa: deski dębowe obciągnięte skórą.

Proweniencja: 1) Liber BMV in Pelplin O. Cister.

2) Biblioteka Seminarium Duchownego w Pelplinie, ręką współczesną.

Ks. Roman Nir

KS. WOJCIECH SZMYD (1874—1938)

W wyższych seminariach duchownych, zarówno diecezjalnych jak i zakonnych, w ubiegłym i w początkach obecnego stulecia często bywało tak, że jedna osoba wykładała prawo kanoniczne i teologię moralną. Jeśli nawet w seminarium był kanonista i moralista, pewne traktaty, np. o małżeństwie lub o pokucie, były powierzane wyłącznej trosce kanonisty. W wypadku braku kanonisty wykłady z zakresu prawa kanonicznego prowadził zazwyczaj profesor teologii moralnej. Do tej ostatniej kategorii wykładowców należał także ks. W. Szmyd. Postać ta zasługuje na uwagę jeszcze z jednego względu. Był on bowiem autorem trzech praktycznych podręczników z zakresu kanonistyki, z których korzystały całe rzesze kapłanów.

Ks. W. Szmyd, syn Jana i Anny z domu Piecuch, urodził się 19 kwietnia 1874 r. w Starej Wsi (woj. krośnieńskie) w rodzinie chłopskiej. Sakramentu chrztu udzielił mu w dniu następnym ks. Karol Szeparowicz. Do szkoły powszechnej uczęszczał w rodzinnej miejscowości, cztery klasy gimnazjum ukończył w Sanoku (1886—1890).

28 lipca 1890 r. wstąpił do zakonu Towarzystwa Jezusowego. Dwuletni nowicjat odbył w Starej Wsi pod kierunkiem ks. Jana Rothenburgera (1890—1892). Pierwsze śluby zakonne złożył 10 sierpnia 1892 r. W latach 1892—1894 studiował w Starej Wsi tzw. „humaniora”, następnie retorykę (1894—1895). Studia te miały na celu pogłębienie ogólnego wykształcenia humanistycznego, język łaciński i grecki należały do przedmiotów podstawowych. Studiowano także kulturę i historię klasyczną, literaturę i historię polską oraz języki nowożytne. Filozofię studiował na zakonnym wydziale w Nowym Sączu (1895—1898). Czteroletnie studia teologiczne odbył na zakonnym wydziale w Krakowie (1898—1902). Egzamin z całości filozofii i teologii złożył 21 maja 1902 r. otrzymując równocześnie tym samym stopień doktora z zakresu filozofii i teologii. Dyplomy doktorskie zostały mu wystawione przez Papieski Uniwersytet